

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

**КУЛЬТУРОЛОГІЯ
ТА СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ:
ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ**

CULTURAL STUDIES
AND SOCIAL COMMUNICATIONS:
INNOVATION STRATEGIES OF DEVELOPMENT

**Матеріали міжнародної наукової конференції
(22–23 листопада 2023 року)**

Proceedings of the International Scientific Conference
(November 22–23, 2023)

У 2 частинах

Частина 2



Харків, ХДАК, 2023

УДК [008+316.77] (063)

К90

Друкується за рішенням ученої ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 3 від 20.10.2023 р.)

Редакційна колегія:

Рябуха Н., д-р мистецтвозн., доц., в. о. ректора ХДАК, голова оргкомітету;
Соляник А., д-р пед. наук, проф., проректор з наукової роботи ХДАК;
Сташевська І., д-р пед. наук, проф., проректор з навчальної роботи ХДАК;
Білик О., д-р пед. наук, доц., проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків;
Косачова О., канд. наук із соц. комунікацій, доц., заст. декана факультету аудіовізуального мистецтва, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДАК (НТСА ХДАК);
Мачулін Л., канд. філос. наук, ст. викл., зав. редакційно-видавничим відділом ХДАК;
Александрова М., канд. філософ. наук, доц. ХДАК;
Бірнова О., канд. іст. наук., доц. ХДАК;
Борисова А., канд. психол. наук, доц. ХДАК;
Воскобойнікова В., канд. мистецтвозн., ст. викл. ХДАК;
Воскобойнікова Ю., д-р мистецтвозн., проф. ХДАК;
Зайцева М., канд. економ. наук, доц. ХДАК;
Коновалова І., д-р мистецтвозн., доц., зав. каф. теорії та історії музики ХДАК;
Коржик Н., канд. наук із соц. комунікацій, доц., декан факультету культурології та соціальних комунікацій ХДАК;
Лисенкова В., д-р філос. наук, доц. ХДАК;
Любченко О., студ. ХДАК;
Мостова І., канд. мистецтвозн., доц., декан факультету хореографічного мистецтва ХДАК;
Попова-Коряк К., канд. юрид. наук, ст. викл. ХДАК;
Радько О., канд. психол. наук, доц. ХДАК;
Рибалко С., д-р мистецтвозн., проф., зав. каф. мистецтвознавства ХДАК;
Савченко В., канд. культурології, викл. ХДАК;
Фесенко І., канд. філол. наук, доц. ХДАК;
Шелестова А., канд. наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК.

К 90 *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку :*
матер. міжнар. наук. конф., 22–23 листопада 2023 р. У 2 ч. Ч. 2 / Під ред.
доц. Н. Рябухи та ін. — Харків : ХДАК, 2023. — 268 с.

УДК [008+316.77] (063)

© Харківська державна академія культури, 2023

О. Заверуха, Т. Ланіна
СПЕЦИФІКА РОБОТИ
З ВОКАЛЬНИМИ АНСАМБЛЯМИ “THE VOICES” І “FACE2FACE”

О. Zaverukha, T. Lanina
SPECIFICS OF WORK
WITH “THE VOICES” AND “FACE2FACE” VOCAL ENSEMBLES

Вокально-ансамблеве виконавство є широко поширеним видом мистецтва, яке діє в професійному, навчальному та аматорському напрямах діяльності. Для них характерні поєднання голосових тембрів, збагаченість виконавськими засобами та прийомами, художнє виконання, концертна діяльність. Однак робота з професійними, навчальними й аматорськими вокальними колективами має відмінні особливості. Розглянемо специфіку роботи з естрадним вокальним ансамблем “The Voices” (художній керівник Олена Заверуха)¹ і вокально-джазовим ансамблем “Face2Face” (художній керівник — Тетяна Ланіна)².

Естрадний вокальний ансамбль “The Voices” — навчальний колектив Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка, у якому велика увага приділяється розвитку вокально-технічних навичок ансамблевого музикування співаків, їх світогляду, вивченню репертуару, різного за жанрами і стилями. На репетиціях застосовуються форми роботи, які мають технічні та виконавські завдання: розспівування, вивчення твору, детальна робота з вокальними партіями, індивідуально з кожним ансамблістом й усім колективом, приділяється ретельна увага чистоті інтонування, ладу і видам ансамблю, злагодженості й злитості голосів у співі, засобам виконавської виражальності, фразуванню та художньому втіленню твору.

Робота з навчальним колективом потребує врахування різних умінь і навичок здобувачів, що впливає на ступінь складності вивчення репертуару, який, у свою чергу, підпорядкований програмним вимогам дисципліни «Естрадний вокальний ансамбль». У виборі репертуару беруть участь усі учасники колективу. Такий підхід спрямований на заохоченість і вмотивованість виконавців у вивченні вокально-ансамблевих творів.

Комунікація з ансамблевим колективом відбувається вербальними (розповідь, пояснення, особистий показ) і невербальними (жест, міміка, інтонація, тембр) засобами, які сприяють навчально-творчій взаємодії керівника та виконавців.

У процесі роботи зі співаками приділяється увага якості сприймання музичного твору ансамблістами, яке базується на індивідуальному та колективному усвідомленні художнього змісту композиції. Важливо розвивати в кожного виконавця здатність до осягнення твору, його образу, спроможності чути себе та інших учасників колективу, що зрештою приводить до спільного музичного єднання

1 Олена Заверуха, кандидат мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка. Е-портфоліо: <https://eportfolio.kubg.edu.ua/teacher/1907>.

2 Тетяна Ланіна, старший викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка. Е-портфоліо: <https://eportfolio.kubg.edu.ua/teacher/372>.

співаків-однотумців у відтворенні художнього змісту композиції й емоційної спорідненості вокального ансамблю.

Одним з основних завдань колективу “The Voices” є емоційне виконання, його зовнішній прояв. Співаки, які від природи відчують музику, емоційно та виразно виконують матеріал. Натомість учасники ансамблю, котрі не відчують музику, демонструють беземоційний спів. Тому, з одного боку, важливо донести й допомогти осягти співакові художній зміст твору, його концепцію, провести ретельну роботу у відтворенні виконавських засобів, фразуванні, доборі різноманітних прийомів. З іншого, — співакам слід проводити багато часу над аналізом власного виконання, інших учасників колективу та репетицій в цілому і навіть відводити цій формі роботи окремі заняття. Прослуховуючи різні варіанти відеозаписів гуртів, потрібно фіксувати їх виконавські прийоми у співі, міміку, жести та взаємодію учасників колективу на сцені, а звідси, розвивати та вдосконалювати ті навички, якими не володіють ансамблісти. Для зовнішнього відображення музики та характеру твору потрібно співати одну і ту саму композицію різними характерами, спеціально змінюючи смуток на радість й навпаки, для того щоб вдосконалити емоційну складову. У деяких випадках слід перебільшувати її демонстрацію задля вироблення тих емоцій, які відповідають цьому твору. Якщо всі учасники колективу емоційно виразно виконують твір, то їхній спів є переконливим, а також він стає запорукою успішного виступу на концертній естраді.

Вокально-джазовий ансамбль “Face2Face” — професійний колектив, який складається з аспірантів та викладачів Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка. Враховуючи, що у вокальному ансамблі співають професійні виконавці, основне завдання колективу полягає в опрацюванні складного сучасного джазового репертуару, а також власних інтерпретацій українських творів у джазовому стилі.

У роботі з “Face2Face” приділяється увага злагодженості тембрів у складних акордових ланцюжках, особливо в послідовностях широкого викладу. Щоб створити багатогранний та складний звук у джазовій музиці, часто використовують різноманітні гармонії, включаючи нонакорди і децимакорди. Тому потрібно, щоб кожен вокаліст розумів гармонійну структуру пісні та значення тону в акорді, що підсилює її складову в певних фрагментах пісні й створює більш напружене звучання. Під час виконання сольних проведень вокаліст використовує елементи імпровізації, що надає особливого характеру мелодійній варіації до вже наявних гармоній.

Головним показником професійного рівня колективу є злитість (злагодженість голосів, вокальний бленд) та синхронність у звучанні. Злагодженість голосів у професійному вокальному колективі є ключовим моментом у створенні гармонійного й виразного звучання. Для цього приділяється увага стійкій інтонації кожного голосу (партії) окремо та вирівнюванню акордів.

Змішування голосів до їх тембральної злитості, яка покращує сприйняття звучання ансамблю, називається вокальний бленд. Він допомагає створити однорідне, злагоджене звучання в ансамблі, при якому неможливо виокремити конкретний голос. Вокальний бленд об'єднує інтонаційну злагодженість, динамічну та дикційну ідентичність, тембральну сумісність, єдність фразування й емоційної виражальності.

Робота над синхронністю в професійному вокальному ансамблі потребує від учасників відданості, взаєморозуміння та високого рівня мистецтва співу. За відсутності цього вокалісти можуть вибиватися з ритму та гармонії, що може суттєво вплинути на якість колективного співу. Тому окрім регулярних репетицій, що допомагають вокалістам стати більш чутливими до звучання один одного, важливо прагнути до синхронності у вокально-ансамблевому виконанні. Особлива увагу приділяється роботі одночасному виконанню акордових пасажів. Для цього використовуються різні методи їх відпрацювання, наприклад, виконання кожного акорду поза ритмом та напрацювання єдиного ритму за метрономом.

Регулярні репетиції важливі для досягнення точності та виразності у виконанні гармоній, вміння реагувати на їх зміни, що значно підвищує професійну складову виконавської майстерності колективу. Учасники вокально-джазового ансамблю “Face2Face” мають відкритий процес співпраці, вони діляться своїми зауваженнями, фідбеком один з одним та з керівником ансамблю.

Отже, специфіка роботи з навчальним і професійним вокальними ансамблями має свої особливості та залежить від віку співаків, їх умінь та кваліфікації колективу. Відмінність колективів полягає у напрямках роботи, меті та кінцевому результаті. Так, для навчального колективу характерне набуття вокально-ансамблевих навичок для подальшої виконавської діяльності, а професійний колектив спрямовує свою творчість на якісне втілення та популяризацію вокально-ансамблевої музики.

А. Патеґ

**ДИРИГЕНТ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЕВИЧ:
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАВСЬКОГО СТИЛЮ**

А. Pater

**CONDUCTOR VOLODYMYR VASYLEVYCH:
FEATURES OF THE PERFORMING STYLE**

Українська хорова культура ХХ століття славиться визначними постатями хорового мистецтва, серед яких — Олександр Кошиць, Дмитро Котко, Нестор Городовенко, Костянтин Пігров та ін. Потужний вплив виконавського досвіду і мистецьких здобутків згаданих корифеїв на розвиток і піднесення академічного хорового мистецтва зумовив формування як індивідуальних виконавських якостей спадкоємців славетних митців, так і національних стильових ознак хорового мистецтва загалом. Свідченням послідовного і систематичного передання традиції хорового співу є професійна діяльність диригентів-послідовників, які представляють регіональні диригентсько-хорові школи, — Віктор Іконник, Павло Муравський, Дмитро Загрецький, В'ячеслав Палкін, Юрій Кулик, Микола Колесса, Євген Вахняк. Керовані ними хорові колективи пропитували красу української пісні, доносили до слухачів шедеври хорової музики, знайомили світ з високою духовною культурою нації.

Одним з репрезентантів галицької хорової культури цього ж покоління академічних митців був диригент і педагог Володимир Василевич (1911–1962). Аналіз концептуальних засад вокально-хорової роботи представника львівської диригентської школи В. Василевича в контексті формування національного виконавського стилю становить наукову новизну цього дослідження.